

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre	— — — — —	2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.
A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Ujabb taktika.

(□) Válságos idők járnak a kormányra. Pártja meg van gyöngítve. Egyenlenségek és versengések dülnek kebelében. Hasztalan mindeu erőlködés új-életet galvanizálni beléje.

Wekerle megkísérlé Tisza Kálmánnak a labanczkodás e klaszszikus példaadójának tekervényes nyomdokait követni. Tisza 1875-ben rene-gátokat csinált a függetlenségi és 48-as párt soraiból magának. Wekerle is igyekezett, még pedig nem kisebb szerencsével, szétrobbantani az ellenzék sorait. Az egyházpolitikai javaslatok dinamitos maszlagára erre pompás szolgálatot tett neki. Azóta a függetlenségi és 48-as pártban napirenden van a labanczkodás. Így nem régiben F. Eöörött s ujabban Körmenden, hol szintén megtagadták a 48-asok politikai hitvallásukat.

De hát ez még esekély eredmény. Ujabb manőverre van szükség, különben a kormány pártja csak drótozott fazék lenne.

De hát mi legyen az újabb taktika? Egy kis játék a közigaz-

gatási reform kérdésével. Ezt a kérdést a nemzeti párt vetette fel. Elkapta a szabadelvű párt, mint a gyerek a labdát és most játszik vele.

Először a kormány kihirdette lapjaiban, hogy ő ezt a kérdést megoldja; és pedig úgy, hogy a közigazgatást államosítani fogja. Am erre a hirre az ellenzék nagy ribilliót csinált. Nem akarunk — kiálták — oly közigazgatást, mely az állam minden hatóságát helyezi kílátásba. Mi szabadoknak születünk. Nem akarunk rendőr-államot.

E közben hire ment a szélrózsa minden irányában, hogy a tél folyamán az országgyűlés feloszlik, új képviselő választások lesznek.

A játék most új alakot öltött. A pénzügyminiszter és az igazságügyminiszter foghegyről kijelentik, hogy ez idő szerint szó se lehet a közigazgatási reformról.

Miről lehet hát szó?

Egyelőre csupán és egyedül a községek reformjáról.

És vajjon mi okból csak erről? Mert a kormánynak okai vannak reá.

Ime az új taktika.

A kormány u. i. proklamálván a kinevezés elvét, ezáltal függőben tartja a közigazgatási tisztviselőket és ebben a helyzetben mintegy üstöküknél fogva tartja őket mindaddig, amíg pártját a képviselőválasztások rendjén elegendőleg megszaporította.

Ez egy.

A másik az, hogy a kormánynak jelenlegi ösztövére helyzetében hiányzik a megkivántató többség a reform keresztül vitelére. A képviselőházban nem biztos, vajjon a függetlenségi párt fog-e tovább is vele elvközösséget vallani, mert e pártnak, a vele üzött játék után, kezd már a szeme jócskán kinyilni. Arra pedig nem számíthat a kormány, hogy a nemzeti pártot megnyerhesse szekerének a sárból való kitolására.

Ezért kell a közigazgatásnak az új választásokig a régi formában maradnia.

A szabadelvű párt csak így kerülhet ki többségben a választási urnából. Csak így lehetséges kizárólag a szabadelvű pártot Magyarországon állandósítani legalább is — itélet napig.

TÁRCZA.

Mindszontek és halottak napján.

Kik temetve vagytok
Messze vidékeken:
Elhunyt barátaim,
Ez ünnep napjain
Megjelentek nekem.

S míg az emlékezet
Világát égetem
Képeitek felett:
Magas, emelkedett
A hittől kebelem,

Hogy még újra látlak
— Oh nagy, édes öröm —
Majd a másvilágon . . .
E hitem nem álom,
Hanem szent örököm.

A nagy természettől,
Mely, habár most sárgul:
Hoz majd új életet
S termőn lesz fedett
Sok ezer virágtul! . . .

Firnstall Károly.

Levél Amerikából.

Pittston, 1894. . . .

A mult évben a Schermán-féle ezüsttermény-javaslat tartotta több hónapig izgatottságban az egész Egy.-Államokat, ez évben pedig a Wilson-féle törvényjavaslat.

Már idestova két éve, hogy a munkahiány folytán növekedik a nyomor, az ipar pang, a kereskedelem, forgalom és közlekedés általánosan megcsökken. — A republikánus párt az amerikai ipar-védelmet tüzte ki főczéljául, administatiója alapelveül, hogy sok-sok milliónyi munkás-alattvalóinak biztosítsa önfentartási képességét és nehéz munkájuk után a megélhetést.

A demokrata párt ellenben a szabad kereskedelem kivívását hirdette vezércéljául, mint egy szükséges alkatrészét a szabad Egy.-Államok köztársaság alkotmányának.

A nép fölfogta a két párt közötti elvés érdekelletéket, mindent elkövetett, hogy diadalra juttassa a republikánus pártot, megválasztotta Benjamin Harrisont elnöknek, kinek elnöksége alatt az Egyesült-Államok oly bőségnak, virágzásnak és jólétnek örvendtek, mint nagyon-nagyon ritkán az előtt. A hogy azonban a mult elnök-választás alkalmával a demokrata hivi győztek, egymásután a gyárak is beszün-

tették a munkát, a kereskedelem, forgalom annyira megcsökken, hogy azok emberei aggodalommal néznek a jövő elé s csaknem a bukás szélén állanak máig is, míg a vasutak alig képesek fentartási költségeiket fedezni.

Reménykedve várt mindenki az újévre s azután a május elsejére és július 4-ére a szabadság emléknepjára, de bizony sem az, sem emezek semmi jót nem hoztak, semmi változás nem történt az állapotokon. Végre valahára azonban a senátus aug. hónapban letárgyalta és elfogadta módosítással a vámtörvényjavaslatot és nem fogadták el a demokraták által annyira óhajtott szabad kereskedelem megengedését. Ezzel zárva maradt továbbra is a kapu az európai ipartermékek beözönlése előtt, miáltal sok-sok millió ember sorsa fölött lett határozva. A hazai ipartermékek felvirágoztatásán s a népek millióinak biztosítani igyekszik önfentartási képességüket kiérdemelt, nehéz munkájuk után, — addig a gögös demokraták mitsem törődve a roppant köztársaság lakóival, utat akarnak engedni az európai ipar-termékek beözönlése előtt, melynek megtörténte talán alapjában rázta volna meg e szép és dicső köztársaságot, mely ki nem számítható kárt és sok vért követelt volna.

A III-ik katonai Akadémia a magyar delegációban.

II.

A szerémségi Kameniczán felállítani szándékolt kadettiskolánál megjegyző Rudnyánszky József báró, mikép ezélszerűbb volna ezen iskolát a Székelyföldön berendezni; mire a közös hadügyminiszter azt válaszolta, hogy efféle tanintézetet nem lehet oly helyeken felállítani, melyektől a tanulók szülői távol laknak.

Ki gondolta volna, hogy a hadügyminiszter oly nagy részvétellel viseltetik a szülők iránt; de nem látszik tudni, mikép a szülők tulnyomó része kénytelen gyermekeiket már zsenge korukban 100 és azon felüli kilométernyi-távolságra az iskolákba küldeni, és az egész tanév alatt nem látják kedves övéiket. A katonai intézetekben fentartott példás házirend s fegyelem mellett a szülők egészen nyugodtak, és legkevésbé sem agódnak gyermekeik jó elhelyeztetése miatt. A mai kiterjedt vasuti hálózat mellett eltűnik ugyszólva a távolság; még a szokásos ünnepi kalácsok, sütemények, sódarak s füstölt kolbászok is jó korán érkeznek a távollévő édes kedvesek számára. Csak építsen a hadügyminiszter a Székelyföldön akár egy kadett-, akár egy alreáliskolát.

Ugyane szempontból indult ki Hegedüs Sándor delegációtag, mondván, hogy elegendő nagyobb város van a Székelyföldön, a hol egy katonai alreáliskola igen jól berendezhető.

Mire a hadügyminiszter kijelenté, hogy ez ügyet még tovább fontolóra veszi, s e szerint fog határozni. Meglátjuk!

A hadügybizottsági tárgyalások végén a közös hadügyminiszter Ábrányi Kornél fentemlített kérdéseire következőleg válaszolt: „A tisztelt delegációtag által felvetett állami jogi kérdések ezen előterjesztés keretén kívül esvén, fejtegetésükkel nem foglalkoz-

hatok. A felvetett kérdések akut jellegét nem ösmerhetem el; ennél fogva e helyen a katonai képzőintézetekkel csak annyiban foglalkozom, amennyiben ügykörömbe tartoznak.”

A ki Ábrányi Kornél kérdéseivel szemben a hadügyminiszter fentebbi válaszából okulni tud s akar — okulhat. Mi csak azt találjuk, hogy a hadügyminiszter az ügy vevéljét kerülte, nem mondott sem „igen“-t, sem „nem“-et; az egész válasz egy Sphinx-féle rejtvény. Sokkal őszintebben járt el elődje midőn a múltévi delegációban határozottan kijelentette: „hogy míg ő közös hadügyminiszter lesz, egy magyar tannyelvű akademiáról szó sem lehet;” s ezen őszinteségébe bele is halt.

Evvel véget ért az idej magyar delegáció hadügyi bizottságának a magyar katonai-akadémia felállítására vonatkozó terhes munkája; mire a tisztelt delegáció tagok ősi szokás szerint a kiérdelemlett „nagy áldomás“-t megitták, illetőleg a közös hadügyminiszter tiszteletére egy „diner“-t rendeztek, melyen azonban a már előre történt megállapodás folytán toasztokat nem mondtak.

(Hiszük!)

A delegáció teljesülésén Apponyi Albert gróf, ki, valahányszor az államjog és a nemzet érdekei megtámadtatnak, az ész fényes fegyvereivel, s a logikai érvelés nyomatékos hatalmával első sorban küzd, következőleg nyilatkozott: Az előirányzatba felvett 40,000 forintot nem szavazza meg; mert fölöslegesnek tartja ezen tételt a tervkészítés céljára; mivel továbbá ennek felvételében a delegáció határozatainak kiadását látja; s végre mivel ezen kiadás egy német akademiára van rendelve, ő pedig csak egy magyar tannyelvű akademiát akar. Tagadja, hogy a tannyelv egy közös költségen felállított s fentartott katonai akademián csak a német lehessen. Állítják, hogy a katonai képzőintézetek

Pulman György vagyonságát. Ő az Egy-Államoknak egy kiváló dugszdag tagja, ki személyszállító vasuti kocsi-jaival meghódította az egész világot, sok-sok milliókat halmozott föl neki munkásai véres verejtékkel, s az elmúlt év vége felé azon ígéret hozzáadásával, hogy ez év május elsején megjavítja a fizetést, levonást tett és ígértét május elsején nem váltotta be, sőt a munkát beszüntette.

A kocsigyár munkásaihoz csatlakoztak több vasuti alkalmazottak is az Unió beleegyezésével s kész volt a straik, melynek számtalanok lettek áldozatai s milliókat vesztettek azok, kik nem okai semminek.

Egy dugszdag milliomos miatt milliók szenvedtek és milliókat vesztett a szegény munkás nép is, ki munkája béreül csak a rendes fizetést követelte a tőkéből, mit felhalmozott.

Szomoru, igen szomoru képet nyújt egy amerikai straik lejátszódása, legyen az bármely szakhoz tartozó. Ez évben a Pulman féle straikolók előtt az összes puha kőszénbányáknál is straik volt, melynek lefolyását leírni több iv papirt venne igénybe.

Itt szervezve vannak mindenféle munkás-egyesületek, mindenféle munkásnak egyesülete van, mely egyesületek egy-egy közös Unióban vannak összpontosítva az egész Egy-Államokban, u. m. a vasutistáknak, gyári munkásoknak, érezbánya- és kő-

tannyelve nem lehet más, mint a közös hadsereg szolgálati nyelve, ez pedig az 1867-iki 12. t. cz. értelmében a közös hadsereg valamennyi osztályainál csak egyféle t. i. német lehet.

A szónok mind a két állítást határozottan visszautasítja. A szolgálati nyelvre nézve a fenidézett t. cz. 11. §-ában az van mondva, hogy „minden fölött, mi a hadsereg vezetésére, parancsnokságára s belservesztésére, továbbá a magyar hadseregre, mint az összes hadsereg kiegészítő részére vonatkozik, Ő Felsége határoz.” Ezen törvény értelmében Ő Felsége a „status quo az az a közös hadseregben addig használt német nyelvet fentartotta. De Ő Felsége bármikor másképen is határozhat, a nélkül, hogy a fentebbi §-us érintetnék.

Még kevésbé állitható, hogy a szolgálati és a katonai oktatási nyelvnek, azonosnak kell lenni. Szükséges ugyan, hogy a szolgálati nyelv a szolgálat igényeinek megfelelő legyen; de senki sem fejtheti meg, hogy miért volna szükséges az összes katonai tantárgyakat németül előadni.

A magyar katonai oktatás, és a katonai pálya az ország értelmessége részére való megnyitása ma már nem katonai s nemzeti, hanem szocialis kérdés. A magyar katonai oktatás be fog következni, mert mint valódi nyilvános szükséglet tűnik fel, és azért eltévesztett politikának tartja azt, mely ezen jogos követelés, és az 1867-iki kiegyezés között egy nem létező ellentétet akar feltalálni.

Evvel egyelőre be lett végezve a magyar katonai akadémia fölötti vita. A tisztelt kormányparti delegatus urak „re quasi bene gesta” haza mehetnek. A hazamennetel nem is lesz fáradságos, hiszen az idej delegációgyűlés nem Bécsben, hanem Magyarországon és székvárosában napol; bár a magyar katonai-akadémia felállítására vonatkozó végzések akár Bécsben, akár Przemysl- vagy Leutomischl-ban hozat-

szénbánya-munkásoknak stb. is egy-egy külön Uniójuk van egy bizonyos helyen.

Ha az Unio kimondja a straikot, seholy az olyan munkásnak dolgozni nem szabad, ha az Unióhoz tartozik; de élete veszélyeztetése nélkül nem is dolgozhat. Mint tagja az Uniónak, hetenként bizonyos összeget kap, mely biztosítja őt a szükségétől, pl. ha családtalan 9—12, ha családos 9—12—15 dollárt. Az Unio tagjai persze havonként rendszeren befizetést eszközölnek, mely befizetés 25 centnél nem kevesebb és 50 centnél nem több.

Ilyen Uniók jól vannak szervezve és temérdek pénzzel rendelkeznek; nagyobb straik alkalmával, mint a két fentebbi is, kevésnek bizonyul az Egy-Államok hadi ereje. Megjegyzem itt azt is, hogy a straik alkalmával ugy a nők, mint a felnőttébb gyermekek is nagy szerepet játszanak, sőt nem egyszer döntő befolyást gyakorolnak és vivnak ki fegyverükkel, melleleg mondva, forró viz, nafta, seprű és más efféle materiákkal és eszközökkel, nem ritkán revolver, puska és porcelán edényekkel, mert eserép itt nincs.

Aug. 24-én lesz két éve, hogy itt vagyok; e két év alatt, de különösen a múlt ősztől sokfelé jártam, Ohio, Indiánia, Vest Virginia, Mariland, Pensilvânia és New-York államokban s mondhatom, hogy Cleweland elnöksége óta mindenfelé a legnagyobb elé-

Igen tartottak illetékes körökben is már a lázadóktól; csak egy szikra kellett volna s egy varázsütésként kész lett volna a gehena tüze.

Nem félnek ám itt a golyótól, mert hozzá vannak szokva a vérontáshoz, mit a straik (strice) alkalmával véghez visznek.

Borzasztó és szomoru képet nyújtja a straiknak a lefolyt hónapokban a Pulman féle straikolók esete Chicágóban, mely nemcsak Illinois államban volt érezhető, hanem az egész Egy-Államokban; mert bizony 18—34 centig volt ezen idő alatt fontja a marha-husnak, mi addig 5—8 cent volt; a vonatokat nem eresztették a nyugati államokból — kelet felé. Csupán a Pensilvániai vasut-társulatnak az ott levő vasuti kocsi-jokból 750 nagy vasuti kocsi égettek el, de hát más vasut-társulatoknak mennyi de még mennyi kára történt élő állatokban, melyek a vasuti kocsi-iban hullottak el, vagy égettek el; mennyi azon károk összege, mit kereskedők szenvedtek áruik elégetésével, kiszámíthatatlanok.

S ki idézte mindezt elő? Egy pár gyári munkás, kik Chicágó mellett levő Pulmanban, a Pulman féle vasuti kocsi-gyárban dolgoztak.

Ismerem a helyet, az elmúlt évben láttam e helységet, mely gyönyörű épületeivel s óriási terjedelmű gyártelepével közel Chicágóhoz fekszik, hirdeti a tulajdonos

hattak volna. Magyarország és nemzete várhatnak szép csendesen. Vigasztalódjunk, hogy amit mi el nem érünk, elérik azt majd kedves piros arczu unokáink, vagy dédunokáink, kik most még vigan játszanak az óvodákban; és ha ők nem, tehát unokáik. Végre is csak be fognak teljesedni az irás szavai: „És az ige testté lett,” s késő utódaink majd a hadi tudományokat egy magyar akademián, magyar tannyelven fogják tanulni. *Hilaris.*

Politikai szemle.

Az egyházpoltikai törvényjavaslatok sok nyugtalan éjszakát okozhatnak a kormánynak.

Bezzeg boldog gr. Csáky Albin, volt miniszter, hogy idején kirepült a kabinetből, mint a madár a kalitból. Ő most már kedvére füttyölhet szabadon, míg a többi, hátra maradt miniszterek szájalmasan nyögdecselnek, nem Csáky után, hanem amiatt, amit Csáky a kabinetben hagyott, hogy ők tisztázák.

Wekerle ide-oda ugrál, izeg-mozog. Nem leli helyét. Szilágyi felborzolja magát s mint egy tulterhelt gimpli — gunnyaszt, de mérgesen.

Mindkettőt nyomja a gond, hogy mi lesz hát voltaképen a vége a javaslatoknak? Ha újra leszavazza a főrendiház a visszaküldött javaslatokat, úgy is baj; ha megszavazza, talán még nagyobb baj.

Hja, baj, baj! Mindenképen baj. Így is ugyanis beáll előbb utóbb a válság, mert a helyzet tarthatatlan.

Szerencsére egy kis pihenőül előkerül a képviselőházban a költségvetés. Ez a folyóügy elszórakoztatja egy pár hónapig a képviselőházat s időt enged a kormánynak a szabadabb lélekzetvétele.

Így még egyelőre nem lehet félni a kormányban és a szabadelvű pártban lappangó egyenlenség kitörésétől.

gedetlenséggel találkozni s nagy az elkeseredés. Panasz és elégedetlenség minden oldalról, a hol e kettő felüti hydra-fejét, ott már csak úgy lappang a forradalom, mint hamu alatt a parázs.

És ha e szép nagy köztársaság megbukik, kiknek fogják köszönhetni azt? A böles szenatusnak, melynek tagjai elkeseredett ellenségei egymásnak, mert mindent csak politikából tesznek, hogy egyik párt a másikat megutáltassa a néppel, míg magáról a népről megfélelkezik és annak közös érdekeit szem elől tévesztve, neki mennek az örvénynek, nem törődve semmi eshetőséggel.

Novák János.

Őszszel.

Hova lettek kis zenéink? Csalogányok? Feeskék? — Nem tudom. Itt daloltak hizelegve mind A mosolygó nyári alkonyon.

Most, hogy a nap már nem oly pazar És kifosztva áll mező, liget, Megszünt esaeska ajkukon a dal S bucsut mondtak hirtelen neked.

De ne busulj, lombtalan berek, Hogy a hütlen már nem énekel, — Vannak, oh, de hányan emberek, Kik a bajban ép így hagynak el.

De hát keserves az ilyen élet, melynek határa már olyan kurta, s a melyet a közelő halállal szemben csak kuruzslással lehet kissé tovább húzni-vonni. Igaz, hogy a kabinetben már megalakulásakor megvoltak a halál szimptomái. Hozzá értők megmondották ezt, de a kormány tagjai nem hitték. Most már kezdik hinni.

Most már kinos a vergődés. Szilágyi, Hieronymi és Wekerle egymás ellen taktikáznak. Hátuk megott pedig ott settenkedik gunyos mosolylyal a vén Tisza, kárörvendő meglepedéssel dörzsölgetve száraz kezeit a látott zavaros dolgok felett. Az öreg nem hagyja magát a háttérből egykönnyen lefuvatni. Erősen áll. Nem hiába esupa csont.

Ily körülmények közt mit tehet Wekerle miniszterelnök egyebet, mint azt, hogy előkelő észéhez képest módot keres hatalmának biztosítására Tiszán innen — és Tiszán túl. Töpreng, törli a fejét, mi lenne rá nézve előnyösebb, illetve hatalma föntartására biztosabb: fuziót csinálni-e, vagy új választásokat elrendelni?

Mind a kettő nehéz dolog. Ami pedig nehéz, az természetesen nem könnyű.

És Wekerle a szükség nélkül előrántott egyházpoltikát forgatván elméjében s visszagondolva a zaklatott multra és bepillantva a még zaklatottabb s kétes jövőbe, keble mélyéből szakított sóhajtsókkal kiált föl a költővel: Hejh, megmondtam Angyal Bandi, ne menj az al-földre... Szomorú nóta!... Valóban...

E közben a képviselőház pénzügyi bizottságának liberalis többsége az egyes tárczák költségvetését a legalázatosabb hódolattal szavazta meg. A tárgyalás folyamán több nevezetes mozzanat merült fel. A belügyi költségvetés tárgyalásánál Horánszky Nándor felvetvén a választási törvények revízióját, Hieronymi Károly a kormány nevében úgy nyilatkozott, hogy bár a kormány foglalkozott nagyjából ezzel a pikáns kérdéssel, de ennek megoldása

Egy köny hatalma.

Kó kán Antal kerti ör dühösen rohant elő lakából az udvarra.

— Ebből a fiuból sohase lesz semmi! — kiáltá indulatosan, éles szeméit szurósan szögezve az előtte álló, reszkető gyermekre.

Aztán keményen, durván szolt oda neki:

— Takarodj, hordj be fát, vizet s ne állj egy pillanatig sem, mert elkergetlek! Ily rest fiut csak nem tarthatok a háznál!

A fiu indulatosan tekintett fel az előtte álló mérges emberre s aztán durezásan tova ballagott.

— Miért bánik vele ily keményen? — kérdé felesóvalva Rupert István, a fiu keresztapja, ki a jelenetnek tanuja volt.

— Mert gazember, olyan, mint az apja, Földes Tódor — kiáltá Kókán megvető tekintettel.

Rupert szomoruan rázta fejét, hiszen jól tudta, hogy e fiu apjáért szenved.

— De nézze, Antal bátyja, én e fiut nem ismerem rosznak. Bánjék vele szebben, hisz mondhatni, még a valódi árvánál is árvaabb.

Valóban az volt a kis Földes Józsi. Apja minden pénzét rendesen ott tékozolta el a koresmában Áronnál. Ha aztán haza

egyelőre nincs programjában. A választási reformot eszerint ő egyelőre egyszerűen lefujja. — Igaz ugyan, hogy ha a választó kerületek úgy lennének beosztva, hogy legalább megközelítőleg egyenlő számú választó küldene egy-egy képviselőt, hát akkor ez a reform igazságos lenne s nagy szolgálatot tenne a magyarság érdekeinek; ám de nem tenne szolgálatot a jelenlegi liberalis kormánynak. Már pedig az országos érdekeknek meg kell lapulnia a liberalis kormány érdeke előtt. Így kívánja ezt a modern liberalizmus. Ez a mottója.

A közoktatásügyi költségvetésnél Eötvös Lóránd báró lelkesen kijelenti, hogy nemcsak a harmadik egyetemre lenne szükség, de negyedikre, sőt ötödikre is, ha az állam pénzügyi helyzete megengedné. De hát nem engedi meg. Hogy pedig az állam-pénztár a m. kir. operát évenként 200.000 frttal segélyezze, és hogy erre van pénze bőven, — ez más kérdés. Az opera szükségesebb mint holmi egyetem. Tudva levő u. i. hogy az emberek jobban szeretnek mulatni, mint komoly tudománnyal foglalkozni.

A földmívelésügyi költségvetésnél feltűnt, hogy Festetich Andor gróf, új földmívelésügyi miniszter jobban ért a kereskedelmi ügyszóhoz szólani; azért inkább is szeret erről beszélni, mint a másokról.

Jártában-keltében annyit mégis tapasztalt, hogy létezik filloxera, peronoszpora, melyek a szőlőket engedelem nélkül pusztítják, és létezik rozsdá, üszög, jégverés, melyek a gazdák vetéseit tönkre silányítják; de hogy miként lehetne ezek ellenében sikerrel akcióba lépni, minő segítő eszközöket lehetne ellenszerűen használni: már ennek megoldását nem lehet őtöle követelni. Ami pedig a tönkre ment földmives gazdák jaj- és segélykiáltását illeti, ez az országban nem általános, hanem csak részleges, parciais baj.

Általános baj csak egyetlen egy van, amint ezt nem ő — de egy ellenzéki lap mondja — s ez az, hogy ilyen kormá-

ment, tört, zuzott mindent, még áldott lelkü jó feleségét is bántalmazta. Tán meg is öli a szerencsétlen teremtetést, ha Rupert és gondos felesége, Sára oltalmukba nem veszik.

A kis Józsi alig volt 11 éves; az uraság kerti öréhez volt szegődve cselédnek. De a durva bánásmód, a sok verés és szitkozódás nagyon elkeserítették az anyai gyöngédséghez szokott jó gyermeket és felébredt benne a szunnyadó dacz.

Ilyenkor az a mogorva Kókán egy hatalmas arculütés mellett rendesen e szavakat kiáltá a szegény fuceskának:

— Gazember, mint az apja!

Annak az önértetes gyermeknek százszorta jobban fájt ez, mint az arculücsapás. A fiu keresztapja Rupert és Sára felesége mély részt vett a szegény Földesné sorsában. Ismerték ők jól a fiut s tudták, hogy az nem oly rosz, mint a milyennek Kókán hirszteli, s ha olykor daczos, az csakis a durva bánásmód eredménye.

Rupert lehajtott fejjel, vérző szivvel ballagott haza.

Aztán multak hetek, hónapok és még semmi sem változott. Földes most is a régi, Földesné a sok bánattól, gondtól még mindig beteg s a kis Józsi sorsa sem fordult jobbra.

nyunk van. Ámde ennek nem a kormány az oka, hanem jó magunk. Egyébként pedig minden népnek, tehát a magyarnak is olyan kormányt akaszt nyakába a sors, aminőt megérdemel . . .

Hazánk.

A püspöki kar felirata. Vaszary Kolos hgprimás e hó 14-én külön kihallgatáson adta át ő felségének a magyar püspöki kar föliratát, melyben a püspökök arra kérik a királyt, hogy ne szentesitse az egyházpolitikai törvényjavaslatokat. A fölirat, melyet valamennyi püspök nevében a hg. primás irt alá, rámutat arra a veszedelemre, mely a javaslatokból a róm. kath. egyházza háramolhat.

Egyházpolitika a főrendiházban. Félhivatalosan úgy írják, hogy a főrendiház a képviselőháztól visszaküldött javaslatokat a nov. 7-én tartandó ülésen fogja tárgyalni.

Püspöki konferencia. Jövő hó első napjaiban új püspöki konferencia lesz. Vaszary Kolos hgprimás a konferenciát oly módon fogja egybehívni, hogy annak legalsó utolsó ülése a most a főrendiházban tárgyalandó javaslatok letárgyalása utáni napra essék. A konferencia első üléseiben a helyi ügyek (kongresszusok) felől tanácskoznak, de az utolsó ülésen a klérus és különösen a püspöki karnak az új helyzettel szemben elfoglalandó álláspontját vitatják meg.

A keleti egyházak egyesülése Boszniában. Stadler szerajevói érsek, a mint a pápának a keleti és katolika egyházak egyesülésére vonatkozó encyklikája megjelent, nagyon szives hangú levelet intézett a boszniai orthodox püspökökhöz, melyhez az encyklikát is mellékelve, felkérte őket,

Ő maga is rosszabb lett. Rupert fájdalmasan nézte ennek az egykor oly jó gyermeknek napról-napra való erkölcsi hanyatlását. Még megérem, hogy olyan gazember lesz, mint az apja, sóhajtá s úgy fájt nemes szive e gondolatra.

Egy nap aztán nagyon kitört az öreg kerti őr, mire végképp elkeseredett Földes Józsi.

— Már most azért sem tűrök magának tovább! — feleselt vissza a fiu gazdájának, míg kezéből elhajtá ez ásót.

— Veszed fel rögtön! — rivalt rá Kókán.

S a fiu összeszorított fogai közül, különböző ajakkal mormolá:

— Azért sem!

Ki is kapott, meg is éhezették, de az ásót még sem vette fel.

— Már most is nagyobb gazember vagy apádnál! — kiáltá féktelen dühvel Kókán.

A fiu e szavakra láthatólag összeborzadt és gyilkos tekintetet vetett arra, a ki hozzá még csak egy jó szót sem se szólt sohasem.

Aztán kifordult, körülnézett s miután senkit sem látott, kirohant az ajtón. A főutczán is végigszaladt, de itt, a mint az

tudassák vele nézeteket az egyházak egyesüléséről. Felkérte továbbá őket, hogy személyesen is beszéljék meg vele az ügyet.

Külföld.

Caprivi gróf, németbirodalmi kancellár és Eulenburg gróf porosz miniszterelnök beadták lemondásukat állásukról. A lemondást a császár elfogadta. Caprivi utódja Hohenlohe Klodvig hg. elzászlotharingiai helytartó. Egyben egyesítve van a birodalmi kancellárság és a porosz miniszterelnökség mint volt Bismark idejében. — Hohenlohe hg. mérsékelt konzervatív és elég jó katolikus hírében áll.

Az orosz császár még mindig csak az öt rémitgető halállal küzd, felgyógyulásához nincs remény; a vizenyőt lábaiból gyakran lecsapolják, mi könnyebbülést okoz neki. Különböző nagy fájdalmak vannak, nem alszik s ereje egyre hanyatlik. — A cárevics még nem esküdött meg Alice hercegnővel, mert a hercegnő áttérése az orosz hitre nehezen megy. — Az egész csári család Livádiában van.

Az Egy.-Államok főpénztára a múlt hóban 8 millió dollárral többet vett be, mint a mennyit kiadott. A vámtörvény letárgyalása folytán nagyobb lendület állott be a kereskedelemben, ez idezte elő szaporodását. Mikor fog a mi pénzügyminiszterünk ilyen havi jelentést a képviselőház elé terjeszteni, hogy egy hóban 8 millió frttal több lesz a bevétel, mint a kiadás?

Belgiumban a pótválasztások megejtettek. A már megválasztott 77 katolikus mellé még 27 mandátum esatlakozott, úgy hogy a kath. párt most már 104 tagból áll, míg a mult országgyűlésnek csak 102 kath. képviselője volt. A liberálisok az új ország-

országutra akart térni, Rupert izmos karjai ragadták meg vállánál fogva.

— Hová rohansz? — kérdé tőle szomoruan.

— A világba! Tovább nem tűrök, nem szenvedek, nem leszek kutya! — válaszolt a fiu kitörve.

— Mielőtt elmennél, — szólt hozzá Rupert lágyan — jőjj, hadd vezesselek el valahova.

Az a meleg bensőség, mely annak az egyszerű paraszt embernek a hangjában rejtett, rögtön lecsillapítá a fiu mérgét. Ajkai megremegettek és szemlein felesillant egy könnyesepp, elnyomva rezegve.

Hajh, rég nem szóltak így őhöz.

Rupert megfogta kezét s a fiu meghunyászkodva lépkedett mellette. És Rupert elvezette őt anyjához s így szólt:

— Földesné asszonyom, elhoztam a fiát, beszéljen a lelkére, mert világgá akar indulni. Én nem kísérlettem meg — folytatá elfogultan — beszélni neki, elhoztam magához őt, az anya szava a legbiztosabb szer az ily eltévedt fiu számára. Ha aztán a maga szava sem használná, az enyém még annál kevésbbé.

Földesné oda ment a megszegyenult fiuhoz, megfogta kezét, megölelte, aztán kérve, könyörögve szólt:

gyűlésen csak 19-en, a szociálisták és radikálisok 29-en vannak, és minthogy a kamara összesen 152 képviselőből áll, a katolikusok többsége 56 szavazatot tesz ki. A katolikusok teljes győzelmét Brüsszel döntötte el, melynek eddig liberális kézben volt 18 mandátuma most 13,000-nyi szavazattöbbséggel a katolikusoké lett.

Vidék.

— **Madarász.** Okt. 21-én tartatott meg községünkben a Széchenyi-társulat és az uradalom által fentartott ovodának vizsgálata Mellau György plébános elnök és a helyben levő intelligencia s a nagy számban összegyűlt szülők jelenlétében. A kisdedek, kik tisztán sváb és román ajku szülők gyermekei s kik otthon magyar szót sohasem hallanak, oly tiszta és folyékony magyarsággal adták elő az ovodában tanult verseket, szavalatokat és társasjátékokat, hogy a szülőket az elmondott versek és játékok, minket pedig, kik a magyarosítás terén fáradozunk, a magyarul elmondott versek és szavalatok könyekig meghatottak. Ószinte elismeréssel és köszönettel tartozunk eme fényes eredményért derék ovónknak, Antal Czezil kisasszonynak, ki fáradságot nem ismerve, a legnagyobb odaadással nevelte, oktatta a szegény kisdedeket. Midőn e helyen mondunk ószinte köszönetet fáradságáért s a nekünk szerzett szép nap emlékeért, kérjük őt, szereneséltesse községünket a jövő évre is eljöveteleivel, mert a hol ily derék ovónó működik, ott a magyarosítás biztosan halad kitüzött ezélja felé. Egy jelenvolt.

— **Nagy-Somkut.** A nagy-somkuti ifjú rk. magyar egyházközség négy évi fenállása után új temetőt alkotott, melyet vasárnap áldott meg Dunay János lelkész. E temetőt valóban a közlekedés létesítette. A legutolsó szegény ember is hozzájárult filléreivel épenugy, mint a gazdag frtjával.

— Édes fiam, ne okozz bánatot szegény, beteg anyádnak. Lásd, te jó voltál, te mindig szót fogadtál nekem, mért vagy tehát most rossz? Fogadj szót gazdádnak; ha bánat, ha szid: te tünd, hisz szegény vagy, nincs otthonod s a világba hiába mégy, mert ott szeretetre nem találsz.

És megsimogatta a fiu lesütött fejét s egy égő köny szökött szemébe s a meghatott gyermek ennek láttára nem birta visszafojtani zokogását.

Rupert meghatottan állt etöttük és kérges tenyerével szétmorzsolta azt a könyet, mely szemén rezgett.

A fiu arcáról eltűnt a dacz s a rakonzátlan kifejezés és a rossz gyermek egy anyagi szelidségével lapult meg az anya ölelő karjai között.

Verés, átok, szitkozódás mind nem félemlitette meg, de az anyának egyetlen könye megpuhitotta azt a kemény szívet, a mely nem volt még olyan, mint az apjé.

Az öreg kerti őr pedig sehogy sem tudta elképezelni, hogy javulhatott meg annyira a durva bánásmód daczára is a Rupert István rakonzátlan keresztfia?

M. E.

A temető közepén igen diszes kereszt magaslik ki, körül csinos léczkerítés védi a temetőt, s nagy diszes kapun juthatni be egy kőhídon át. Egyébként e temető, mely a legszebb helyen, az országút mentén fekszik, két oldalról erdővel is védve, 800 frt értéket képvisel. A templom-építéshez pedig a tavasszal kezdünk, miután már a szükséges pénz együtt van. Ujabban pedig abban dolgozunk, hogy egyidejűleg plébániát is építsünk, melyre már szintén gyűlt 650 frt. A gyűjtést különben magam vezetem s hála Istennek, a legjobb sikerrel. D u n a y János.

— **N.-Dobos.** A báró Perényi család tulajdonát képező ugynevezett vitkai tanyán legközelebb egy új, diszes kereszt állíttatott, melyet f. hó 21-én Fejér Kálmán vitkai plébános megáldott s ez alkalomból az egybegyűlt hívekhez eszmékben gazdag beszédet intézett. Az új kereszt felállításához szükséges költség részint az e célra még néhai boldog emlékü Ujhelyi Károlyné szül. Vitkay Zsófia által letett alapítvány kamataiból, de legnagyobb részt a páratlan buzgóságu bárói család adományából fedeztetett. Ezen immáron megáldott szép kereszt és azon eléggé nem magasztalható tény, hogy a bárói család a keresztalapítványt, mely eddig 21 frt volt — 40 frtig kiegészítette, ismételt fényes bizonyága annak, hogy a fenttisztelt mélyenvallásos főúri családnak mennyire szíven fekszik az Isten dicsőségének előmozdítása és a hitélet emelése. Legyen is az édes Jézus áldása és bőséges kegyelme újabb nemes buzgalmuknak legszebb jutalma. R. 1.

— **Királyházán** a mult héten másodszer lépte át a rakoncátlan Tisza a partokat. Okt. 26—27 közötti éjjel áttörvén a község alatti védgátot, több utcát elborított és a házakba tódult. Nagyon sok kárt okozott a még betakarítatlan tengeriben és az őszi vetésekben. A szegény nép kezeit tördelve siránkozik letarolt mezőin. Amit a nyári aszály, jégverés, kora őszi fagy meghagyott — elpusztította az árvíz. Csak ma reggeli 8 órakor kezdett apadni a víz. R. 1.

— **Tiszaujlak.** F. hó 27-én reggelre nagyon megáradt a Tisza. Körülbelül 12 óráig rohamosan áradt a víz, behatott a városba; a vásártérről több száz forint áru káposztát seper el magával, sőt egyebek között emberélet is esett áldozatul. Nevezetesen bizonyos Dencs nevű fiatal paraszt legény szekérre ült, hogy Ujlakról átmegy Ólakra anyját kimentendő; szekérére ugrott egy kovács inas; csakhamar azonban gázolás közben a vizár lesodorta a lovakat a szekérral együtt a csinált utról s az egész mindenséget magával ragadta. Menthetlenül odavesztek mindannyian. Csak a szekérekast fogták ki a város tulsó oldalán. Óriási rombolást viz végbe mindenfelé a vizár s a félelmet még csak fokozta a felvidékről érkezett újabb távirati jelentés, mely szerint még nagyobb vízáradásra legyünk készen. A zavarnál sokkal nagyobb a város élehetlensége és gondatlansága, mivelhogy az egész városban össze-vissza 2—3 esolnak található, az is magán emberek tulajdona. A nagy vízáradás következtében óriási tengerként tűnik fel minden oldalról a láthatár. R. 1.

— **Szolyván** és vidékén szept. 25. és 26-a közötti éjjel nagy szélvihar és felhőszakadás volt. Az eső nem ömlött, de szakadt. A Szolyván keresztülfolyó Szvalyavka patak vize a rendes 50 csm. vízállásról hat méter magasságra nőtt és esütörtök hajnalban ma-

gával ragadta az új hidat, mi miatt a rendes közlekedés megakadt. A nagy víz erősen megrongálta Szolyva alatt a vasuti hidat is, kimosva a két hídfőt. A veszély megelőzése végett éjjel-nappal 25 ember dolgozott és egész vonatokkal szállították a követ a hídfőhöz. Az utak nagy része még mindig víz alatt áll. Az áradás nagy kárt okozott a Volócz és Vereczke közt nagy költséggel épített hadászati utban is. R. 1.

— **Ungvár.** Fireczák Gyula, munkácsi megyés püspök ur a hajduböszörményi új templom-építés költségeire 100 forintot adományozott.

Tanügy.

A nép gyermekei vannak leginkább kitéve a veszély marásának, minthogy azok kóborolnak s játszadoznak legtöbbször az utcán. A budapesti Pasteur intézet az ebmarás ellen három év óta folytatja beoltásait s a szabályos időben beoltott 1865 egyén közül csak 17-en haltak el, ami felütően mutatja az intézet fontosságát. A kormány a vagyontalan egyéneknek nemesak a gyógyítást, hanem a felszállítást is ingyenesé tette, hogy az ebmarata egyének azonnal mehesse el Budapestre a Pasteur-féle intézetbe. A tanítók első sorban illetékesek, hogy e tekintetben a népnek felvilágosító tájékoztatást nyújtsanak.

Veszedelemes játékszerek. Igazán csodálatos, hogy a leggondosabb anyák, a kik gyermekük ruházásában, étkezésében szinte tulságosan óvatosak, a játékszerekben épen nem válogatósak. Egy berlini orvosi folyóirat most statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy a mérges anyaggal megfestett játékszerek Németországban a gyermekhalandóságot évenként 4—5 százalékkal szaporítják. A legveszedelemesebb játékszerek közé tartoznak azok a gummi-babák és a gummi-állatok, melyeket a játékgárakban majdnem kivétel nélkül mérges zöld vagy piros festékkel festenek be. A gyermek ösztönszerűleg a szájába veszi ezeket a gummi-termékeket és gyöngye szervezetét könnyen és biztosan megrontja a mérges festék. A berlini szaklap ezért arra figyelmezteti az atyákat, hogy csak festetlen gummi-játékszereket vásároljanak gyermekeiknek.

Helyi hírek.

— **Jekelfalussy** Lajos m. kir. honvédezedest, ezredparancsnokot Debreczenbe helyezték át a 80. honv. gyal. ezr. parancsnokául.

— **A kir. kath. főgymnasiumban** f. hó 28-án a Kazinczy-önképző kör diszgyűlést rendezett az intézeti diszhelyül is szolgáló rajzteremben. Az elegánsan földiszített helyiségben fényes közönség gyűlt egybe. Ott láttuk például Jandrisics János apát-plébánost, Kiss Gedeon főkapitányt, Schöber Emil bányatanácsost, lapunk jeles munkatársát, a tanítói kar képviselőit, a városi előkelő hölgyközönség számos tagjait. Az ifjak, mint mindig, ugy eznttal is feladatuk nivójára emelkedtek s az adott programmal a legkényesebb izlést és várakozást is briliánsul kielégítették. A szereplők ugy buzgóságukkal mint szép tehetségükkel a közönség zajos tetszésére nagyon rászolgáltak. Az iskolai dalos-kör Radliczky tanár szakszerű

vezetése alatt meglepő harmoniával és precisitással énekelt. — A szerepeltek közül megemlítjük László Jenő főjegyzőt jelentésével, Fényes Miklós, Veres Béla szavalókat, főképen azonban Bertha Imre és Furenák VIII. o. t.-at, kik Marót bából adtak elő egy részletet. Bertha alakításával, a hangárynyalatok nüancirozásával, a szenvedélyek értelmes festésével művészi hatást ért el. — Felolvastak Hermann Venczel és Weismann Béla. Dolgozataikat gonddal és tudással készítették. A közönség rokonszenvvel fogadta munkáikat. — Részünkről nem tudjuk eléggé dicsérni a kör vezetőségének, az igazgatóságnak s a tisztelt tanári karnak kitünő buzgólkodását növendékeik mindennemű képességeinek okszerű fejlesztése körül. Eme buzgó munkásság meg is termé gyümölcseit, mert eddig is, ha valahol e gymn. ifjusága nyilvánosan szerepelt, csak győzelmet, csak babért aratott s a gymn. kitünő hírnevének fényét fokozta.

— **Ifj. Unger Lajos,** kinek f. hó 18-án adta föl püspök urunk ő méltósága a szerpapi rendet, kisegítő minőségben Kálmádra küldetett.

— **Nemes tett.** Dr. Erdélyi Károly gyakorló orvos, a ki a tápintézet növendékeit éveken át ingyen-gyógykezelésben részesítette, ujabban szives volt magára vállalni, hogy a kir. kath. főgymn. szegény tanulóit is ingyen-gyógykezelésben fogja részesíteni.

— **A küldöttségnek,** mely az ecsedi lap rendezése ügyében Budapesten járt, hogy a memorándumot átadja Festetich Andor földmívelésügyi miniszternek, a fogadtatás alkalmával a miniszter nem adott biztató választ, s őt ellenkezőleg.

— **A kath. legény-egyesület** f. hó 28-án rendezett műkedvelő előadásán közreműködő Frank Irma, Görömbei Ilona, Medák Erzsike és Hronyecz Irénke kisasszonyoknak szives fáradozásaiért ez uton is hálás köszönetét nyilvánítja a rendezőség.

— **(Beküldetett.)** A szobai dologra utalt intelligens embernek ugyszólván egyedüli élvezete, ha napi munkája után pár perczet sétálhat. Ilyenkor frissülnek föl a szellemi munkában nagyon is kifáradt és elpegyhűdt idegei; itt nyeri vissza a szellem rugékonyságát, hogy aztán új erővel másnap ismét folytathassa muukáját. Városunk intelligens közönségének már régi idő óta kedvenc sétahelye a Szamos és a gőzmalom között elhúzódó ut. Naponkint itt adnak egymásnak találkat azok, kik egészségük fentartása érdekében élénken érzik szükségét a szabadban való sétálásnak. Utóbbi időben azonban kezd városunk eme kedvelt sétahelye a dologkerülők mindkét nemének tartózkodási helye lenni. Itt üzük szeméremsertő hancuzásait a zöld pázsiton elannyira, hogy a tisztességes publikumot — véret arczába kergetve — elüzük tisztességtelen viseletükkel. Kérve-kérjük városunk igen tisztelt rendőrségét, addig is, mig a városi dolgozó ház el fogja ezeket foglalhatni, tisztítsa meg a jelzett sétahelyet ezen oda nem való ronda elemektől s így tegye lehetővé, hogy városunk intelligens publikuma zavartalanul végzhesse ott sétáját s így akadálytalanul nyerjen kis üdülést.

— **Vasárnap este** a kath. kaszinó összes helyiségeiben igen jól sikerült szini előadással egybekötött táncmulatságot rendezett a helybeli kath. legény-egyesület. Az érdeklődők nagy számmal töltötték meg a fényesen kivilágított termeket — s így az a

vig reunió sem maradt mögötte többi nagy-sikerü testvéreinek. Az elnökség ismert buzgósága mindent elkövetett a cél érdekében s hiszszük, nem is bánta meg kifejtett igazán nagyon utánjáró fáradságait. — Adták Bodnár Gáspárnak előnyösen ismert és széles körökben nagy kedveltségnek örvendő „Stiglineczek” cz. szindarabját. A szereplők többnyire a régiak, kik mind nemes hűvel, hangulattal és mindenképp felett lelkesedéssel játszottak s játékkukkal nagy hatást és tapsviharokat arattak. Kiemeljük Görömbeii Ilona (Náncsi), Medák Erzsike (Miczike), Frank Irma (Eszter) kisasszonyokat, kik szerepeikbe igazán lelket lehelték s a legbájosabb közvetlenséggel és kedvességgel alakították. A közönség zajos tetszéssel jutalmazta jeles játékkukat. — A férfiak közül jók voltak: Balázsy Mihály, Zagyva István, Kiss Árpád, Csarnovics Gyula, Bokor Ferencz, Nagy Sándor, Inglik, Lencz, Cséke, Bottyán, Beregszászy, Szakály; a Misi gyerek kitünő inas típusnak vált be s Juresó Antal ebből az alakból már valóságos tanulmány-főt dolgozott ki; zajos tapsokat aratott. — Derék legényeink igazán elismerést érdemelnek ügyességükért s eléggé nem dicsérhető, lelkes magatartásukért a szép, nemes és jónak buzgó művelésében. Nagyon örülünk, hogy e helyen mondhatjuk el ezeket s hogy új-ból velünk együtt szívünk melegéből hangoztathatjuk jelszavukat: Isten áldja a tisztet ipart!

— **A szatmárvármegyei takarékpénztár** részvénytársaság alapítói lezárták a további részvényjegyzéseket, mivel már túl van jegyezve a 2500 db. részvény. Az új intézet helyisége a Mayer-féle ház lesz s működését a jövő 1895-ik év január 1-én kezdi meg.

— **A templomrablók** bűnügyében a debreceni kir. ítélő tábla részben megváltoztatta az első bíróság ítéletét és pedig szigorítólag, amennyiben Vári József két évi fegyházbüntetését egy évvel, — Bágyi János egy és fél évi börtönbüntetését félévvel fel-emelte.

— **Hirdetmény.** A véderőről szóló 1889. évi VI. t. czikk 55-ik §-ában előírt és végrehajtása tárgyában kiadott utasítás III-ik rész 39-ik §-a szerint, illetve a nem tényleges állománybeli honvédségi legénységgel megtartandó utolsó ellenőrzési szemle Szatmárnémeti szab. kir. város területén tartózkodó a f. évi október hó 4, 5, 8, 9 és 10-ik napján megtartott ellenőrzési szemléstől elmaradt közös hadseregbeli szabadságos és tartalékos legénységgel, valamint a magyar királyi és cs. és klr. szabadságolt állományu honvédekkel, illetve Landwehrekkel a folyó évben következő napokban fog megtartatni és pedig: I. A cs. és kir. 5-ik számú hadkiegészítő kerületi parancsnokság részéről folyó évi november hó 18-án reggel pont 9 órakor a „Ferencz József” katonai laktanyában. II. A m. kir. szatmári 12. honvéd kiegészítő parancsnokság részéről folyó évi november hó 9 és 10-én reggeli pont 9 órakor a „József főherczeg” honvédségi laktanyában. — Felhivatnak tehát a város területén tartózkodó minden közös hadseregbeli, szabadságos, tartalékos és póttartalékos, valamint m. kir. és császári honvédség, illetve Landwehrséghez tartozó legények, kik a f. évi ellenőrzési szemléstől akár igazoltan, akár igazolatlanul a 37-ik §, illetve 36-ik §. 1. pontjaiban meghatározott helyen meg nem jelentek és az ellenőrzési szemlén való megjelenés kötelezettsége alól teljesen fel nem mentettek, hogy a részükre előírt ellenőrzési

szemlére a kitűzött helyen, napon és órában annál biztosabban megjelenjenek, mert az elkésették avagy meg nem jelentek behívó jeggyel az illető kiegészítő parancsnokság által estről-esetre megállapítandó napra külön utószemlére lesznek behíva és azok, kik az ellenőrzési szemléstől történt elmaradást igazolni nem tudják: a katonai fegyelmi szabályok szerint fenytve lesznek Szatmártt, 1894. október hó 19-én. Kiss Gedeon főkapitány.

— **Hirdetmény.** Az 1895. évben működő iparhatósági megbízottak választása közeledvén tudomására hozom az érdeklődő közönségnek, hogy a volt földmiv. ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumnak 52211/885. sz. körrendelete értelmében a választó és választhatásra joggal bíró iparosok és kereskedők névjegyzéke összeállított. — Ezen névjegyzék a főkapitányi hivatal hirdetményi táblájára ez évi november 1-től 8 napig oly hozzáadással függesztetik ki, hogy az ellen az illetők netalán felszólamlásait november hó 10. napjáig az elsőfoku iparhatóságnál benyújthatják. Szatmártt, 1894. október 25. Kiss Gedeon főkapitány.

— **Ungváry László** czeglédi jóhirű gyümölcsfaiskolájának mai számunkban megjelent hirdetését t. olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

— **Egy általános folttisztító szer,** mely minden foltot a ruhákból biztosan és nyomtalanul eltávolít, már régóta égető szükségessé vált, főképen a könnyű és világos öltönyök idényében. Egy ilyen kitünő szer egy angol legújabb találmánya, hozzátevé még, hogy igen olcsó, mert darabja csak 20 kr. Ez „Rose” általános foltszappana a „rózsá”-val, mely mindenütt gyógyszerárakban, gyógyáru-, rövidáru-, illatszerek- és fűszerkereskedésekben kapható. Nagyban és ha esetlegesen készlet valamely helyen nem volna, 25 kr. előre beküldése mellett bérmentve küldetik Visnya Sándor által Pécssett. Szatmáron kapható: Gillyén József, Literáty Elek gyógyszer., Haller Ottó és Győri József üzletében.

Színház.

Mivel közönségünk a színházi igazgatónak költséget nem kimelő áldozatai mellett sem látogatja a színházat, alkalmoszerűnek látjuk annak a kérdésnek felvetését, hogy nem látszanék-e méltányosnak a direktor komoly subvencionálása akár közvetve, akár közvetlenül? — Bármely oldalról tekintjük is az eszme jogosultságát úgy találjuk, hogy a városi közgyűlés nem zárkozhatna el szűkeblűen a segélynyújtás szüksége előtt.

Üres házakkal teljesen lehetetlen Makó urnak kitünően szervezett, fegyelmezett, kötelességtudó társulattal a művészeti igények nivóján és e város falai közt soká megmaradni.

Közönségünk rég volt úgy megelégedve színészeivel mint a jelen direktorral, ki nemrég ismét drága pénzen szerződtette Pálffy Ninát, csak hogy semmi tekintetben ne legyen hiány.

A városi közgyűlés a közönség óhaj-tása szerint járna el, ha megfontolva a direktor tenger-kiadásait és csekély bevételeinek aggasztó voltát, a méltányosság szempontjai által vezéreltetve a világitási költségeket, — a mi a városnak kicsiség, Makó urnak meg nagy összég, a színi idényre elengedné. Ez a legkevésbé, a mit e derék, önfeláldozó igazgató megmentésére a város képvisellete tehet.

A heti műsor tapintatosan volt összeválogatva s jól előadva. Kár, hogy a közönség érdeklődése nem volt elég megal.

25. és 26-án a „Három feleség” cz. francia hőzöt került színre Makó igazgatóval. Az összejáték kifogástalan volt. Első sorban kell megemlékeznünk Makó igazgatóról, ki nemcsak mint direktor, de mint színész is vezet. Jók voltak Andorffy, ki a jég hideg angol fatalis nyugalmat remekül interpretálta, mellette Ábray A. jól egészítette ki a yankee flegmát. Sziklay, ki már pusztán megjelenésével is kacagásra fakaszt. Szarvassy, ki igen ügyes színésznek bizonyult. Tharaszovits M., Ebergényiné, Élesi Aranka, Piller Margit.

27. és 28-án a „Szultán” ment. Az izléses és fényes kiállítás a fővárosi színháznak is becsületére vált volna. A kosztümök elegánsak voltak.

Az est hőse természetesen a szerfelett ügyes és kedves szultán Hevesi Janka volt, ki hangjánál volt s rendkívüli kellemmel énekelt. A közönség nyílt színen is tapsolta.

A sikerben partnere Roxelane Körösi O. Aranka volt. — Sziklay mókáival állandó derűtségben tartotta a jól mulató házat.

Vasárnap délután félárakkal a kis 4 éves Pénczes Erzsike felléptével a „Képzelt beteg”-et adták. Az előadás jó volt, a nézők kevesen. — Pedig ezen előadások figyelmet érdemlők.

29. és 30-án „A megboldogult.” Rendkívül kacagató, eredeti komikus s a helyzetek egész légiójával bővelkedő francia 3 felvonásos vígjáték. Közönség ezuttal is kevés, pedig a távol maradtak élvezetes estétől fosztották meg magukat.

Andorffy a komikus Véna vig csörgedező volt. Makó Aida igen discretül játszott, Piller Margit is jó volt. Szarvassy kifogyhatlan volt a karikatúrákban, igen tetszett, mint mindig.

A novemberhavi műsor jeles és a legjobb darabok izléses csoportosításából áll s éppen ezért közönségünk érdeklődésére nagyon méltó.

Irodalom.

— **A colosseum vértanú** O' Reilly után Matyeczko T. A mártirok kiemlé vértől megszentelt esodás amfiteatrum remek leírását s az ott elvérzett ker. hősök meglató életiratát nyújtja nekünk e szép kiállítású könyv. Sz. Gaudentiustól kezdve, ki a colosseum építője s első vértanúja volt, a gyönyörű életrajzok hosszú sora következik, melyek érdekesítő, finom irányuk, mély tudománnyal összegyűjtött történeti adataik s a szivigható ker. lelkesedés hangja által minden dicséretnél jobban ajánlják önmagukat. Kiadja a Pázmány-sajtó, ára 1 frt 20 kr.

— **Magyarországi róm. kath. papság naptár**-át adja ki Mészáros Kálmán sz. Ferencz r. áldozópap Budapesten. Az 1895. évre kiadandó eme naptárnak fő tartalmát fogja képezni a közönséges naptári rész s azzal kapcsolatban levő szokásos rovatokon kívül a magyarországi róm. kath. egyházmegyéék személyzetének névsora, a Tokody féle „egyetemes névtár” mintájára, kisebb terjedelemben, a legújabb schematismusok nyomán összeállítva. A legkiválóbb részét azonban a „Törvényezikkek” rovata fogja képezni, amennyiben ez még eddig semmiféle naptárban föltalálható nem volt. E rovatban összeállítva lesznek azon legfontosabb törvényezikkek paragrafusai, melyeknek ismerete kiváltkép a lelkészkező papságra nézve hasznos, sőt szükséges, kik nemcsak hogy önmaguk hivatalos teendőik közepette gyakrabban egyik vagy másik törvényezikk utbaigazítására szorulnak, de hiveik is többször oly tanács- vagy felvilágosításért fordulnak hozzájuk, melyekre csak a törvény paragrafusaiiban találhatnak feleletet. Minthogy a lelkészkező papság nagy része mezőgazdasággal is foglalkozik, össze van szedve minden erre vonatkozó fontosabb törvényezikk s úgy állítva össze, hogy ez könnyen áttekinthető legyen. Szóval mindaz össze lesz állítva benne alkotmányos törvényeinkből, mi a papot és gazdát minden oldalról egyaránt érdekelheti s a mit egy papnak igen gyakori esetekben tudni hasznos és szükséges. Egy vagy másfél ivnyi olvasmányt is fog hozni a naptár. Jelesebb egyházférfiak életrajzát és történelmi adatokat, vagy rövid beszélyeket fog közölni. Ismerteti a postai és távirtdai szabályok kivonatát, levél, csomag, pénz s

minden egyéb postai küldeményeknél szükséges tudnivalókat. A vasutak személyvonatainak díjszabályzatát stb. — A naptár 8-ad alakban fog megjelenni, terjedelme 19—20 ívet fog tenni. Ára 1 frt 60 kr (vel etiam erga sacra). Kellő pártolás mellett nov. hó közepén jelenik meg.

Előfizetési felhívás. „Fény és árnyak” czim alatt Majdik Árpád tárcanovelláit, valamint elbeszéléseit és rajzait adja ki, — melyek közül már egynehány egyes fővárosi és vidéki lapokban napvilágot látott. — A munka, mely még ez év karácson táján jelenik meg, — csinos kiállításban, füzve mintegy 5—6 tömötten nyomtatott ivre fog terjedni. Az ára: két korona leend. Az előfizetési pénzek, valamint a megrendelések vagy szerző neve alatt helybeli lakására (Eötvös-utca 23. sz.), — vagy pedig a „Szatmár” cz. lap szerkesztőségéhez küldendő (Deák-tér 3. sz.)

— **Kakas Márton.** A Sipulusz által szerkesztett élelap 5-ik száma igen sikerült illusztrációkkal és szövegtartalommal jelent meg. A „Kakas Márton” előfizetési ára egész évre 4 frt. A szerkesztőség címe: Budapest, Rökk-Szilárd-utca 4.

— **Irodalmi jelentés.** Kiadványaink 57-ik évfolyamára bátorkodunk a magyar olvasó közönség szives figyelmét irányítani, mely Weiss Albert, hírneves apologétának és a német theologusok egyik legkiválóbb alakjának „Lebensweisheit” czimű művét tartalmazza magyar fordításban. A szerzőnek ezélja volt oly könyvet adni, mely kis terjedelme daczára is korunk legfőbb vallási vitás kérdéseit felölelje és oly módon tárgyalja, hogy a művelt közönséget vonzza és felvilágosítsa a nélkül, hogy tudós és hosszadalmas buvázkodásra kényszerítene. Mi a munka második kiadását magyarítottuk, melyet a szerző ur tetemesen átjavítva s bővítve bocsátott közre s reméljük, hogy a katolikus irodalom ez új termékét átültetve édes anyanyelvünkre, nem végeztünk fölösleges munkát. Midőn a mélyen tisztelt magyar olvasó közönség szives támogatását reméljük, azt véljük, hogy nem esalódnunk a nagyérdemű közönségnek szerény körünk munkálkodása iránt állandóan tanúsított pártfogásában. — A munkát szellemére való tekintettel és könnyebb kezelhetés ezéljából kis 8-ad alakban bocsátottuk közre. Terjedelme 524 lap, ára 2 frt 20 kr. Budapest,

1894. május hó 27-én. A budapesti növ. papság magyar egyházirodalmi iskolájának ez évi tagjai.

Szerkesztői üzenetek.

B. F. „Nincs bölesebb a gondviselésben, mint az, hogy saját foglalkozásaink, bármily durvák legyenek is azok, erkölesileg nem tehetnek tönkre bennünket; hogy oly tulajdonságok, mint az igazság és az irgalom, ha valóban él bennünk, folyvást megmarad azok közepett is, miként a virágok a hó alatt.” — Ne csüggedjen! A remény, mint egy dalos madár hozzája repül s tudtára adja vigasztaló biztatásul, hogy a mult és jelen csak szolgálai a jövődönnek, melynek hatalmában van jóvá tenni, amit azok elrontottak.

Beregszász. Legközelebb.

— **pos.** Mint felülmulhatlan gladiator kezd hírnévre szert tenni a gyermeki játékoknál. A szellemi harcztéren egyelőre Fabius Cunctator — a mintaképe.

Bécs. J. A. A talált szellemi kincsek iránt igen érdeklődő megbeszélés fog kerekedni. P. M.-nek is viszont üdvözlét az eshetőleges találkozásig!

Hirdetések.

Budapesti és bécsi bevásárlásról haza érkezvén, van szerencsém értesíteni, miszerint a

legújabb divatu

női és gyermekkalapok

már megérkeztek, melyek a legmagasabb igényeknek is megfelelnek. Azon kellemes helyzetben vagyok, hogy nagy választéku **női és gyermekkalapjaimat** folyton **igen jutányos árban** számíthatom, úgy, hogy e téren minden versenyt kiállok.

Üzlethelyiségem 24 év óta helyben **Deák-tér 27. szám**

(b. Vécey háza alatt) van, a mely szives megtekintésre mindig nyitva áll. Készítek továbbá bárminő kívánalomnak megfelelőleg **himzési- és monogramm-előnyomatokat.**

Üzletemben kapható mindenféle paróka és hajfonat.

A patókák tisztítása és igazítása a legnagyobb pontossággal teljesítetik.

Nagyrabecsült, szives látogatását kérve és pártfogásáért esedezve, maradok

alázatos tisztelettel

Lóvenberg E.

divatárusnő.

Legbiztosabb óvszer a kolera hagymáz és egyéb fertőző betegségek ellen!!

Tökéletes fertőtlenítés! Teljesen szagtalan!

Önműködő tözegszóró-closettek

Belföldi és külföldi szabadalmak! Szobai árnyékszékek mindenféle tetszetős alakban. Árnyékszék-bevendezések, kórházak, taktanyák iskolák, iparvállalatok, szállodák stb. részére.

Magyar tözeg- és műtrágya-ipar részvénytársaság.

Igazgatóság: Budapest, IV. Városház-tér 9. (Harisbazár).

Fertőtlenítő és szagtalanító tözegpor! Tözegalom! Mindennemű tözeggyártmány nagy raktára.

Különlegesség:

emberi és városi hulladékok ipari- és gazdasági értékesítése. Várostitilítási és elfuvarozási vállalatok-szervezése. Műtrágyagyártás. Részletes tervekkel költségvetéssel és eredeti bizonyítványokkal szivesen szolgál

5-6

az igazgatóság.

Az orsz. közegészségügyi tanács által többszörösen ajánlva!!

1-3

400.000 NEMES,
500.000 SZEMZÉS,
2300.000 TADONCZ

CSEMETEVEL

Alinghváry Sászló

95. HOLDAS

CZEGLEDI

HIRNEVES GYÜMÖLCSEA ISKOLÁJÁNAK

ÁRJEGYZÉKE MEGJELENT

KIVANATRA BÉRMENTVE

KÜLDETIK.

„PÁZMÁNY-SAJTÓ”

SZATMÁRON

Deák-tér. 29. szám. Deák-tér.

Tisztelettel alulirott ajánlom a nagyérdemü közönségnek becses figyelmébe a

„PÁZMÁNY-SAJTÓT”,

mely egészen új gyors-sajtóval, amerikai géppel és lyukasztó géppel, nagy választéku új betűkkel s minden egyéb szükségessel bőven van felszerelve s így képes a könyvnyomdák körébe tartozó bármely munkát, u. m. :

FOLYÓIRATOK,
K Ö N Y V E K,
ROVATOS IVEK,
HIRDETMÉNYEK,

NÉVJEGYEK,
MEGHIVÓK,
GYÁSZJELENTÉSEK
LOBOGÓK

stb. nyomását

gyorsan, csinosan, pontosan és olcsón végezni.

Szatmáron, 1894.

A „Pázmány-sajtó” igazgatósága.